

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

2 septembrie 2021(*)

„Trimitere preliminară – Tratatul privind Carta Energiei – Articolul 26 – Inaplicabilitate între statele membre – Hotărâre arbitrală – Control jurisdicțional – Competența unei instanțe a unui stat membru – Litigiu între un operator dintr-un stat terț și un stat terț – Competența Curții – Articolul 1 punctul 6 din Tratatul privind Carta Energiei – Noțiunea de «investiție»”

În cauza C-741/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de cour d’appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța), prin decizia din 24 septembrie 2019, primită de Curte la 8 octombrie 2019, în procedura

Republica Moldova

împotriva

Komstroy LLC, succesoare în drepturi a Energoalians,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, doamna A. Prechal, domnii M. Vilaras, E. Regan, L. Bay Larsen, N. Piçarra și A. Kumin, președinți de cameră, domnii T. von Danwitz, M. Safjan, D. Šváby, C. Lycourgos și P. G. Xuereb, doamna L. S. Rossi (raportoare) și domnul I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna M. Krausenböck, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 noiembrie 2020,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Republica Moldova, de M. Boccon Gibod, M. Ostrove, T. Naud și S. Salem, avocats;
- pentru Komstroy LLC, succesoare în drepturi a Energoalians, de A. Lazimi, S. Nadeau Seguin, B. Le Bars și R. Kaminsky, avocats;
- pentru guvernul francez, de A. Daniel, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de J. Möller și D. Klebs, în calitate de agenți;
- pentru guvernul spaniol, de M. J. Ruiz Sánchez și S. Centeno Huerta, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Aiello, în calitate de agent;
- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, în calitate de agent;

- pentru guvernul neerlandez, de J. M. Hoogveld, în calitate de agent;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru guvernul finlandez, de H. Leppo, în calitate de agent;
- pentru guvernul suedez, de C. Meyer-Seitz, A. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, H. Shev, H. Eklinder, R. Shahsavan Eriksson, O. Simonsson și J. Lundberg, în calitate de agenți;
- pentru Consiliul Uniunii Europene, de B. Driessen și A. Lo Monaco, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de R. Vidal Puig, A. Biolan, T. Maxian Rusche și O. Beynet, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 martie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 punctul 6 și a articolului 26 alineatul (1) din Tratatul privind Carta Energiei, semnat la Lisabona la 17 decembrie 1994 (JO 1994, L 380, p. 24, Ediție specială, 12/vol. 1, p. 126, denumit în continuare „TCE”), aprobat în numele Comunităților Europene prin Decizia 98/181/CE, CECO, Euratom a Consiliului și a Comisiei din 23 septembrie 1997 (JO 1998, L 69, p. 1, Ediție specială, 12/vol. 1, p. 253).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Republica Moldova, pe de o parte, și Komstroy LLC, pe de altă parte, în legătură cu competența unui tribunal arbitral care a pronunțat o hotărâre la Paris (Franța) la 25 octombrie 2013.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 TCE se compune dintr-un preambul și opt părți, printre care figurează o parte I, intitulată „Definiții și obiect”, care cuprinde articolele 1 și 2 din acest tratat, o parte II, intitulată „Comerțul”, care cuprinde articolele 3-9 din tratatul menționat, o parte III, intitulată „Promovarea și protecția investițiilor”, care cuprinde articolele 10-17 din acesta, și o parte V, intitulată „Soluționarea litigiilor”, care cuprinde articolele 26-28 din același tratat.
- 4 Potrivit preambulului TCE, părțile contractante au încheiat acest tratat în special „dorind să pună în aplicare conceptul de bază al inițiativei Cartei europene pentru energie, care constă în catalizarea creșterii economice prin măsuri de liberalizare a investițiilor și schimburilor în domeniul energiei”.
- 5 Articolul 1 din TCE, intitulat „Definiții”, prevede:
„În sensul prezentului tratat:

[...]

5. «Activitate economică din sectorul energetic» înseamnă orice activitate economică referitoare la exploatarea, extracția, rafinarea, producerea, stocarea, transportul terestru, transmiterea, distribuirea, schimbul, comercializarea sau vânzarea de materiale și produse energetice, cu

excepția celor incluse în anexa NI, sau care implică distribuirea căldurii în mai multe locuri.

6. «Investiție» înseamnă toate tipurile de bunuri deținute sau controlate direct sau indirect de un investitor și include:

- (a) bunurile materiale sau nemateriale, mobile sau imobile, proprietăți și orice drepturi de proprietate, cum ar fi locația, ipotecarea, creanțele privilegiate și gajurile;
- (b) o societate sau întreprindere comercială sau acțiunile, capitalul sau alte forme de participare la capital într-o societate sau întreprindere comercială, precum și obligațiunile, titlurile sau alte datorii ale unei societăți sau întreprinderi comerciale;
- (c) creanțele lichide sau drepturile la prestații în baza unui contract cu valoare economică asociat unei investiții;
- (d) proprietatea intelectuală;
- (e) veniturile;
- (f) orice drept conferit prin lege sau contract sau printr-o licență sau autorizație acordată în conformitate cu legislația pentru exercitarea unei activități economice în sectorul energetic.

Modificarea formei în care bunurile sunt investite nu aduce atingere caracterului de investiție al acestora, iar termenul «investiție» include toate investițiile deja existente la data de intrare în vigoare sau care au fost realizate după data de intrare în vigoare a prezentului tratat pentru partea contractantă a investitorului sau pentru partea contractantă din regiunea în care s-a realizat investiția, denumită în continuare «data efectivă», cu condiția ca tratatul să se aplice numai problemelor care afectează aceste investiții după data efectivă.

Termenul «investiție» vizează orice investiție asociată cu o activitate economică în sectorul energetic și orice investiție sau categorie de investiții realizate în regiunea sa de către o parte contractantă, desemnate de aceasta ca fiind «proiecte eficiente ale Cartei» și notificate ca atare secretariatului.

7. «Investitor» înseamnă:

- (a) referitor la o parte contractantă:
  - (i) orice persoană fizică având cetățenia sau naționalitatea părții contractante respective sau cu rezidență permanentă pe teritoriul acesteia în conformitate cu legislația aplicabilă;
  - (ii) orice întreprindere sau altă organizație constituită în conformitate cu legislația aplicabilă pe teritoriul acelei părți contractante;
- (b) referitor la un «stat terț», orice persoană fizică, întreprindere sau organizație care îndeplinește, *mutatis mutandis*, condițiile enunțate la litera (a) pentru o parte contractantă.”

6 Articolul 26 din TCE, intitulat „Soluționarea litigiilor între un investitor și o parte contractantă”, prevede:

„(1) Litigiile între o parte contractantă și un investitor al unei alte părți contractante privind o investiție a acestuia în regiunea primei părți contractante și care se referă la o pretinsă neîndeplinire a unei obligații a primei părți în conformitate cu partea III sunt soluționate, pe cât posibil, pe cale

amiabilă.

(2) În cazul în care astfel de litigii nu pot fi soluționate în conformitate cu dispozițiile alineatului (1) în termen de trei luni de la data la care una dintre părți a solicitat o soluționare pe cale amiabilă, investitorul, parte a litigiului, poate alege să îl prezinte în vederea soluționării:

(a) curții sau tribunalului administrativ al părții contractante, parte a litigiului

sau

(b) în conformitate cu orice procedură de soluționare a litigiilor aplicabilă, convenită anterior;

sau

(c) în conformitate cu următoarele alineate ale prezentului articol.

(3) (a) Sub rezerva literelor (b) și (c), fiecare parte contractantă își dă consimțământul necondiționat pentru supunerea litigiului unei proceduri de arbitraj sau de conciliere internațională în conformitate cu dispozițiile prezentului articol.

[...]

[...]

(4) În cazul în care un investitor alege să prezinte litigiul în vederea soluționării în conformitate cu alineatul (2) litera (c), acesta își dă consimțământul în scris pentru ca litigiul să fie prezentat:

(a) (i) Centrului internațional pentru soluționarea litigiilor legate de investiții, înființat în aplicarea Convenției pentru soluționarea litigiilor legate de investiții între state și resortisanți ai altor state, deschisă pentru semnare la Washington, la 18 martie 1965 (denumită în continuare «Convenția CIRDI»), în cazul în care partea contractantă a investitorului și partea contractantă parte la litigiu sunt ambele părți la Convenția CIRDI

sau

(ii) Centrului internațional pentru soluționarea litigiilor legate de investiții, înființat în aplicarea convenției prevăzute la litera (a) punctul (i), pe baza normelor care reglementează mecanismul suplimentar de administrare a procedurilor de către Secretariatul Centrului [...], în cazul în care partea contractantă a investitorului sau partea contractantă parte la litigiu, dar nu ambele, este parte la Convenția CIRDI;

(b) unui arbitru unic sau unui tribunal de arbitraj constituit ad-hoc pe baza regulamentului de arbitraj al Comisiei pentru dreptul comercial internațional a Organizației Națiunilor Unite (denumită în continuare «CNUDCI»)

sau

(c) unei proceduri de arbitraj sub egida Institutului de arbitraj al Camerei de comerț din Stockholm [(Suedia)].

[...]

(6) Un tribunal constituit în conformitate cu dispozițiile alineatului (4) decide în problemele litigioase în conformitate cu prezentul tratat și cu normele și principiile aplicabile în dreptul internațional.

[...]

(8) Sentințele arbitrale, care pot include atribuirea de interese [a se citi «dobânzi»], sunt definitive și obligatorii pentru părțile litigiului. [...]"

Dreptul francez

7 Articolul 1520 din Codul de procedură civilă reglementează condițiile de introducere a unei acțiuni în anulare îndreptate împotriva unei hotărâri arbitrale pronunțate în Franța. Acesta prevede următoarele:

„Acțiunea în anulare este posibilă numai în cazul în care:

- 1° Tribunalul arbitral s-a declarat în mod greșit competent sau necompetent sau
- 2° Tribunalul arbitral a fost constituit în mod nelegal sau
- 3° Tribunalul arbitral a statuat fără a se conforma misiunii care îi fusese încredințată sau
- 4° Principiul contradictorialității nu a fost respectat sau
- 5° Recunoașterea sau executarea hotărârii este contrară ordinii publice internaționale.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 În executarea unei serii de contracte încheiate în cursul anului 1999, Ukrenergo, un producător ucrainean, a vândut energie electrică societății Energoalians, un distribuitor ucrainean, care a revândut această energie electrică societății Derimen, înmatriculată în Insulele Virgine Britanice, care a revândut la rândul său energia electrică respectivă către Moldtranselectro, o întreprindere publică moldovenească, în vederea exportării sale către Moldova. Volumele de energie electrică ce trebuiau furnizate erau definite în fiecare lună în mod direct între Moldtranselectro și Ukrenergo. Aceeași energie electrică a fost astfel furnizată de Ukrenergo către Moldtranselectro în cursul anilor 1999 și 2000, cu excepția lunilor mai-iulie 1999, potrivit condițiilor „DAF Incoterms 1990”, și anume până la frontiera care separă Ucraina de Republica Moldova, pe partea ucraineană.
- 9 Derimen a plătit integral Energoalians sumele datorate pentru energia electrică astfel cumpărată, în timp ce Moldtranselectro nu a plătit decât parțial sumele datorate societății Derimen pentru această energie electrică.
- 10 La 30 mai 2000, Derimen a cedat societății Energoalians creanța pe care o deținea împotriva Moldtranselectro.
- 11 Moldtranselectro și-a achitat doar parțial datoria față de Energoalians, cedându-i creanțele a căror titulară era. Energoalians a încercat, fără succes, să obțină plata soldului acestei datorii, în cuantum de 16 287 185,94 dolari americani (USD) (aproximativ 13 735 000 de euro), sesizând instanțele moldovenești și ulterior instanțele ucrainene.
- 12 Considerând că anumite comportamente ale Republicii Moldova în acest context constituiau încălcări grave ale obligațiilor care decurg din TCE, Energoalians a inițiat procedura de arbitraj ad-hoc prevăzută la articolul 26 alineatul (4) litera (b) din acest tratat.
- 13 Printr-o hotărâre pronunțată la Paris la 25 octombrie 2013, tribunalul arbitral ad-hoc constituit în vederea soluționării acestui litigiu și-a constatat competența și, apreciind că Republica Moldova încălcase angajamentele sale internaționale, a obligat-o la plata unei sume de bani societății Energoalians în temeiul TCE.

- 14 La 25 noiembrie 2013, Republica Moldova a formulat o acțiune în anulare la cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța) împotriva acestei hotărâri arbitrare, invocând încălcarea unei dispoziții de ordine publică, și anume cea privind competența tribunalului arbitral menționat, în conformitate cu articolul 1520 din Codul de procedură civilă.
- 15 Prin hotărârea din 12 aprilie 2016, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a anulat hotărârea arbitrală respectivă pentru motivul că tribunalul arbitral care a pronunțat-o s-a declarat în mod eronat competent. Astfel, litigiul dintre Energoalians și Republica Moldova privea o creanță cedată de Derimen societății Energoalians, având ca unic obiect o vânzare de energie electrică. Or, în lipsa oricărui aport din partea acesteia din urmă în Moldova, o asemenea creanță nu ar fi putut fi considerată o „investiție” în sensul TCE și nu ar fi putut constitui temeiul competenței acestui tribunal arbitral.
- 16 În recursul formulat de societatea Komstroy, succesoare în drepturi a Energoalians începând cu 6 octombrie 2014, Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) a anulat, prin hotărârea din 28 martie 2018, hotărârea pronunțată de cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) din 12 aprilie 2016, pentru motivul că această instanță a interpretat noțiunea de „investiție” cu adăugarea unei condiții pe care TCE nu o prevede, și a trimis părțile la această curte de apel, într-o altă compunere.
- 17 În fața acestei curți de apel, Republica Moldova susține că tribunalul arbitral ar fi trebuit să își decline competența. Aceasta arată, mai întâi, că creanța dobândită de Energoalians de la Derimen, care este izvorâtă dintr-un contract de vânzare de energie electrică, nu este o „investiție”, în sensul articolului 26 alineatul (1) din TCE, interpretat în lumina articolului 1 punctul 6 din acest tratat, și, în consecință, nu putea face obiectul unei proceduri arbitrare, ea nefiind prevăzută decât în cadrul părții III din TCE, care privește tocmai investițiile. În continuare, chiar presupunând că această creanță ar fi putut constitui o „investiție” în sensul dispozițiilor menționate, ea nu ar fi fost „realizată de” o întreprindere a unei părți contractante la TCE, Derimen fiind o întreprindere înregistrată în Insulele Virgine Britanice. În sfârșit, creanța respectivă s-ar raporta la o operațiune de vânzare de energie electrică ce nu a fost realizată în „regiunea” Moldovei, energia electrică fiind vândută și transportată numai spre frontiera care separă Ucraina de Republica Moldova, pe partea ucraineană.
- 18 Societatea Komstroy arată în schimb că același tribunal arbitral era competent, în conformitate cu articolul 26 din TCE, toate condițiile prevăzute la acest articol în ceea ce privește competența acestuia fiind îndeplinite.
- 19 Instanța de trimitere consideră că, pentru a soluționa litigiul cu care este sesizată, referitor la competența tribunalului arbitral, ea trebuie să decidă dacă, în sensul TCE, litigiul dintre Republica Moldova și Energoalians are ca obiect o investiție și, dacă aceasta este situația, dacă respectiva investiție a fost realizată de Energoalians și dacă a fost realizată în „regiunea” Moldovei.
- 20 În aceste condiții, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

«[1] [Articolul 1 punctul 6 din TCE] trebuie interpretat în sensul că o creanță rezultată dintr-un contract de vânzare de energie electrică, ce nu a implicat niciun aport din partea investitorului în statul gazdă, poate constitui o «investiție» în sensul acestui articol?

[2] [Articolul 26 alineatul (1) din TCE] trebuie interpretat în sensul că constituie o investiție dobândirea de către un investitor al unei părți contractante a unei creanțe constituite de un operator economic străin în raport cu [părțile contractante]?

[3] [Articolul 26 alineatul (1) din TCE] trebuie interpretat în sensul că o creanță care aparține unui investitor, rezultată dintr-un contract de vânzare de energie electrică livrată la frontiera statului gazdă, poate constitui o investiție realizată în regiunea unei alte părți contractante, în

lipsa oricărei activități economice desfășurate de investitor pe teritoriul acesteia din urmă?”

Cu privire la competența Curții

- 21 Consiliul Uniunii Europene, guvernele maghiar, finlandez și suedez, precum și societatea Komstroy sunt în esență de părere că Curtea nu este competentă să răspundă la întrebările adresate, din moment ce dreptul Uniunii nu este aplicabil litigiului în discuție în cauza principală, părțile acestui litigiu fiind din afara Uniunii Europene.
- 22 În această privință trebuie să se amintească faptul că, potrivit articolului 267 TFUE, Curtea este competentă să interpreteze actele adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii.
- 23 Or, reiese dintr-o jurisprudență constantă că un acord încheiat de Consiliu, în conformitate cu articolele 217 și 218 TFUE, constituie, în ceea ce privește Uniunea, un act adoptat de una dintre instituțiile sale, că dispozițiile unui asemenea acord fac parte integrantă, de la intrarea în vigoare a acestuia, din ordinea juridică a Uniunii și că, în cadrul acestei ordini juridice, Curtea este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la interpretarea acestui acord (Hotărârea din 30 aprilie 1974, Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, punctele 3-6, Hotărârea din 8 martie 2011, Lesoochránárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, punctul 30, și Hotărârea din 22 noiembrie 2017, Aebtri, C-224/16, EU:C:2017:880, punctul 50).
- 24 Împrejurarea că acordul în cauză este un acord mixt, care a fost încheiat de Uniune, precum și de un mare număr de state membre, nu poate, ca atare, să excludă competența Curții de a se pronunța în prezenta cauză.
- 25 De altfel, este necesar să se arate că întrebările adresate privesc noțiunea de „investiție” în sensul TCE.
- 26 Or, de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea dispune, în ceea ce privește investițiile străine directe, de o competență exclusivă, în conformitate cu articolul 207 TFUE, iar în ceea ce privește alte investiții decât cele directe, de o competență partajată [Avizul 2/15 (Acordul de liber schimb cu Singapore) din 16 mai 2017, EU:C:2017:376, punctele 82, 238 și 243].
- 27 În aceste condiții, Curtea este competentă să interpreteze TCE, în special, astfel cum s-a arătat la punctul 24 din prezenta hotărâre, în cadrul unei proceduri de trimitere preliminară.
- 28 Desigur, este adevărat că, în principiu, Curtea nu este competentă să interpreteze un acord internațional în ceea ce privește aplicarea sa în cadrul unui litigiu care nu ține de dreptul Uniunii. Aceasta este situația în special atunci când un asemenea litigiu opune un investitor dintr-un stat terț unui alt stat terț.
- 29 Cu toate acestea, pe de o parte, Curtea a statuat că, atunci când o dispoziție a unui acord internațional se poate aplica atât unor situații care intră sub incidența dreptului Uniunii, cât și unor situații care nu intră sub incidența acestui drept, există un interes cert al Uniunii ca, pentru evitarea unor divergențe de interpretare viitoare, această dispoziție să primească o interpretare uniformă, oricare ar fi condițiile în care ea urmează să fie aplicată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 1997, Giloy, C-130/95, EU:C:1997:372, punctele 23-28, Hotărârea din 16 iunie 1998, Hermès, C-53/96, EU:C:1998:292, punctul 32, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2000, Dior și alții, C-300/98 și C-392/98, EU:C:2000:688, punctul 35).
- 30 Ținând seama de cele expuse la punctele 26 și 27 din prezenta hotărâre, această situație se regăsește atât în cazul articolului 1 punctul 6 din TCE, cât și al articolului 26 alineatul (1) din TCE, a căror interpretare este solicitată de instanța de trimitere.

- 31 Trebuie arătat în special în această privință că instanța menționată ar putea fi chemată, în cadrul unei cauze care intră în mod direct sub incidența dreptului Uniunii, cum este un litigiu referitor la un litigiu între un operator dintr-un stat terț și un stat membru, să se pronunțe cu privire la interpretarea aceluiași dispoziții din TCE. Acest lucru ar fi posibil nu numai, precum în speță, în cadrul unei cereri prin care se urmărește anularea unei hotărâri arbitrale pronunțate de un tribunal arbitral al cărui sediu este stabilit pe teritoriul unui stat membru, ci și în cazul în care ar fi fost sesizate instanțele din statul membru pârât în conformitate cu articolul 26 alineatul (2) litera (a) din TCE.
- 32 Pe de altă parte și în orice caz, trebuie arătat că părțile din litigiul principal au ales, conform articolului 26 alineatul (4) litera (b) din TCE, să supună acest litigiu unui tribunal de arbitraj ad-hoc constituit în temeiul CNUDCI și au acceptat, în conformitate cu acest regulament de arbitraj, ca sediul arbitrajului să fie stabilit la Paris.
- 33 O astfel de alegere, efectuată în mod liber de aceste părți, are drept consecință aplicabilitatea în litigiul principal a dreptului francez ca *lex fori* în condițiile și în limitele prevăzute de acest drept. Mai precis, instanțele franceze sunt competente, în temeiul articolului 1520 din Codul de procedură civilă, să judece acțiuni în anulare îndreptate împotriva unei hotărâri arbitrale pronunțate în Franța pentru lipsa competenței tribunalului arbitral. Or, dreptul Uniunii face parte din dreptul în vigoare în orice stat membru (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 41).
- 34 În consecință, stabilirea sediului arbitrajului pe teritoriul unui stat membru, în speță Franța, determină aplicarea, pentru desfășurarea procedurii inițiate pe teritoriul acestui stat membru, a dreptului Uniunii, a cărui respectare este obligatorie pentru instanța sesizată, în conformitate cu articolul 19 TUE.
- 35 Or, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, revine numai instanței naționale, sesizate cu soluționarea litigiului principal și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată, competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei principale, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, din moment ce întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe [Hotărârea din 24 noiembrie 2020, Openbaar Ministerie (Fals în înscrisuri), C-510/19, EU:C:2020:953, punctul 25, și Hotărârea din 15 aprilie 2021, État belge (Elemente ulterioare deciziei de transfer), C-194/19, EU:C:2021:270, punctul 22].
- 36 Este adevărat că, în Hotărârea din 15 iunie 1999, Andersson și Wåkerås-Andersson (C-321/97, EU:C:1999:307, punctele 28-32), și în Hotărârea din 15 mai 2003, Salzmann (C-300/01, EU:C:2003:283, punctele 66-70), Curtea a considerat că împrejurarea că întrebarea preliminară adresată provine de la o instanță a unui stat membru nu era suficientă pentru a-și justifica competența de a interpreta Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”).
- 37 Cu toate acestea, în cauzele care au determinat pronunțarea acestor hotărâri, instanțele de trimitere trebuiau să aplice Acordul privind SEE unor situații care nu intrau sub incidența ordinii juridice a Uniunii în măsura în care, contrar situației în discuție în litigiul principal, aceste situații se raportau la o perioadă anterioară aderării la Uniune a statelor din care făceau parte aceste instanțe. Or, Curtea a precizat că competența sa de a interpreta dreptul Uniunii, din care face parte integrantă Acordul privind SEE, privea aplicarea dreptului menționat în noile state membre numai de la data aderării acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 1999, Andersson și Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, punctul 31, și Hotărârea din 15 mai 2003, Salzmann, C-300/01, EU:C:2003:283, punctul 69).
- 38 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se considere că Curtea este competentă să răspundă la întrebările adresate.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 39 Prin intermediul primei întrebări, al cărei conținut trebuie apreciat ținând seama de obiectul litigiului principal, privind competența tribunalului arbitral ad-hoc care a pronunțat hotărârea vizată la punctul 13 din prezenta hotărâre, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 punctul 6 din TCE și articolul 26 alineatul (1) din TCE trebuie interpretate în sensul că achiziționarea de către o întreprindere a unei părți contractante la acest tratat a unei creanțe rezultate dintr-un contract de furnizare a energiei electrice, care nu este asociată unei investiții, deținută de o întreprindere dintr-un stat terț la tratatul menționat față de o întreprindere publică a unei alte părți contractante la același tratat, poate constitui o „investiție” în sensul acestor dispoziții, în condițiile în care această creanță nu a implicat niciun aport din partea cumpărătorului în regiunea părții contractante gazdă.
- 40 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie mai întâi, astfel cum au observat mai multe state membre care au participat la procedură, să se precizeze care litigii între o parte contractantă și un investitor al unei alte părți contractante cu privire la o investiție realizată de acesta din urmă în regiunea celei dintâi pot fi deduse judecării unui tribunal arbitral în temeiul articolului 26 TCE.
- 41 În această privință trebuie precizat că, deși împrejurarea că litigiul din cauza principală, întemeiat pe articolul 26 alineatul (2) litera (c) din TCE, opune un operator dintr-un stat terț unui alt stat terț nu exclude, pentru motivele indicate la punctele 22-38 din prezenta hotărâre, competența Curții de a răspunde la aceste întrebări, nu se poate deduce că această dispoziție a TCE se aplică și unui litigiu între un operator dintr-un stat membru și un alt stat membru.
- 42 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un acord internațional nu poate să aducă atingere ordinii competențelor stabilite prin tratate și, prin urmare, autonomiei sistemului juridic al Uniunii, a cărei respectare o asigură Curtea. Acest principiu este consacrat în special la articolul 344 TFUE, potrivit căruia statele membre se angajează să nu supună un litigiu cu privire la interpretarea sau la aplicarea tratatelor unui alt mod de soluționare decât cele prevăzute de acestea (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 43 Tot potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, autonomia dreptului Uniunii, atât în raport cu dreptul statelor membre, cât și în raport cu dreptul internațional, se justifică prin caracteristicile esențiale ale Uniunii și ale dreptului său referitoare, printre altele, la structura constituțională a Uniunii și la natura însăși a acestui drept. Dreptul Uniunii se caracterizează astfel prin împrejurarea că este izvorât dintr-o sursă autonomă constituită de tratate, prin supremația sa în raport cu dreptul statelor membre, ca și prin efectul direct al unei întregi serii de dispoziții aplicabile statelor membre și resortisanților acestora. Asemenea caracteristici au dat naștere unei rețele structurate de principii, de norme și de relații juridice mutual interdependente care leagă reciproc Uniunea însăși și statele sale membre, precum și statele membre între ele [Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 33 și jurisprudența citată, precum și Avizul 1/17 (Acordul CETA UE-Canada) din 30 aprilie 2019, EU:C:2019:341, punctul 109 și jurisprudența citată].
- 44 Această autonomie rezultă astfel din împrejurarea că Uniunea este dotată cu un cadru constituțional care îi este propriu. Fac parte în special din acest cadru dispozițiile Tratatelor UE și FUE, care cuprind, printre altele, normele de atribuire și de repartizare a competențelor, normele de funcționare a instituțiilor Uniunii și a sistemului jurisdicțional al acesteia, precum și normele fundamentale în domenii specifice, structurate așa încât să contribuie la realizarea procesului de integrare amintit la articolul 1 al doilea paragraf TUE [a se vedea în acest sens Avizul 1/17 (Acordul CETA UE-Canada) din 30 aprilie 2019, EU:C:2019:341, punctul 110 și jurisprudența citată].
- 45 Pentru a garanta prezervarea acestor caracteristici specifice și a autonomiei ordinii juridice astfel

create, tratatele au instituit un sistem jurisdicțional destinat să asigure coerența și unitatea în interpretarea dreptului Uniunii. Conform articolului 19 TUE, revine instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a acestui drept în toate statele membre și protecția jurisdicțională efectivă a drepturilor conferite justițiabililor de acest drept, Curtea deținând o competență exclusivă pentru interpretarea definitivă a dreptului menționat. În acest scop, sistemul amintit cuprinde în special procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE [Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 35 și 36, precum și jurisprudența citată, și Avizul 1/17 (Acordul CETA UE-Canada) din 30 aprilie 2019, EU:C:2019:341, punctul 111 precum și jurisprudența citată].

- 46 Prin instituirea unui dialog de la instanță la instanță tocmai între Curte și instanțele din statele membre, această procedură, care este cheia de boltă a sistemului jurisdicțional astfel conceput, are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând în acest mod asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 47 În lumina considerațiilor de mai sus trebuie analizată problema dacă un litigiu între un stat membru și un investitor dintr-un alt stat membru cu privire la o investiție realizată de acesta din urmă în primul stat membru poate fi supus unei proceduri de arbitraj, în temeiul articolului 26 alineatul (2) litera (c) din TCE.
- 48 În acest scop, în primul rând, trebuie arătat că, în conformitate cu articolul 26 alineatul (6) din TCE, tribunalul arbitral prevăzut la alineatul (4) al aceluiași articol se pronunță asupra problemelor litigioase în conformitate cu TCE, precum și cu normele și cu principiile aplicabile în dreptul internațional.
- 49 Or, astfel cum s-a arătat la punctul 23 din prezenta hotărâre, însuși TCE este un act de drept al Uniunii.
- 50 Rezultă că un tribunal arbitral precum cel vizat la articolul 26 alineatul (6) din TCE este chemat să interpreteze și chiar să aplice dreptul Uniunii.
- 51 În consecință, trebuie să se verifice, în al doilea rând, dacă un asemenea tribunal se situează în cadrul sistemului jurisdicțional al Uniunii și în special dacă el poate fi considerat ca fiind o instanță dintr-un stat membru în sensul articolului 267 TFUE. Astfel, împrejurarea că un tribunal creat de statele membre se situează în cadrul sistemului jurisdicțional al Uniunii are drept consecință că deciziile sale sunt supuse unor mecanisme care pot asigura deplina eficacitate a normelor Uniunii (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 52 Or, la fel ca tribunalul arbitral în discuție în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 45), un tribunal arbitral ad-hoc, precum cel vizat la articolul 26 alineatul (6) din TCE, nu constituie un element al sistemului jurisdicțional al unui stat membru, în speță Republica Franceză. De altfel, tocmai caracterul derogatoriu al competenței acestui tribunal în raport cu cea a instanțelor părților contractante la TCE constituie una dintre principalele rațiuni de a fi ale articolului 26 alineatul (2) litera (c) și alineatul (4) din acest tratat. Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât, în cazul în care tribunalul arbitral în cauză ar face parte dintre instanțele unei părți contractante la tratatul menționat, acesta s-ar număra printre instanțele prevăzute la articolul 26 alineatul (2) litera (a) din TCE, iar articolul 26 alineatul (2) litera (c) din TCE și-ar pierde astfel orice efect util.
- 53 Această caracteristică a unui asemenea tribunal arbitral implică faptul că acesta nu poate fi, în orice caz, calificat drept instanță „dintr-un stat membru”, în sensul articolului 267 TFUE, și, prin urmare,

nu este abilitat să sesizeze Curtea cu titlu preliminar (a se vedea prin analogie Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 46 și 49).

- 54 În aceste împrejurări, mai trebuie să se verifice, în al treilea rând, dacă hotărârea arbitrală pronunțată de un astfel de tribunal este, în special conform articolului 19 TUE, supusă controlului unei instanțe dintr-un stat membru și dacă acest control este de natură să asigure respectarea deplină a dreptului Uniunii, care să garanteze că problemele de drept al Uniunii pe care acest tribunal ar putea fi chemat să le soluționeze pot fi eventual supuse analizei Curții în cadrul unei trimeri preliminare.
- 55 În acest scop, este necesar să se arate că, potrivit articolului 26 alineatul (8) din TCE, sentințele arbitrale sunt definitive și obligatorii pentru părțile la litigiul în cauză. În plus, în temeiul articolului 26 alineatul (4) din TCE, un litigiu precum cel în discuție în cauza principală poate fi soluționat în special în fața unui tribunal arbitral ad-hoc în temeiul Regulamentului de arbitraj al CNUDCI, acest tribunal arbitral fixând propriile reguli de procedură în conformitate cu acest regulament de arbitraj.
- 56 În speță, așa cum s-a amintit la punctul 32 din prezenta hotărâre, părțile la litigiul principal au ales, potrivit articolului 26 alineatul (4) litera (b) din TCE, să supună acest litigiu unui tribunal de arbitraj ad-hoc, constituit în temeiul Regulamentului de arbitraj al CNUDCI, și au acceptat astfel, în conformitate cu acest regulament de arbitraj, ca sediul arbitrajului să fie stabilit la Paris, ceea ce a făcut ca dreptul francez să devină aplicabil procedurii în fața instanței de trimitere având ca obiect controlul jurisdicțional al hotărârii arbitrale pronunțate de acest tribunal.
- 57 Cu toate acestea, un asemenea control jurisdicțional nu poate fi exercitat de instanța de trimitere decât în măsura în care dreptul intern al statului membru al acesteia din urmă îl permite. Or, articolul 1520 din Codul de procedură civilă nu prevede decât un control limitat privind, printre altele, competența tribunalului arbitral.
- 58 Desigur, în ceea ce privește arbitrajul comercial, Curtea a decis că cerințele privind eficacitatea procedurii arbitrale justifică faptul ca controlul hotărârilor arbitrale exercitat de instanțele din statele membre să aibă un caracter limitat, cu condiția ca dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii să poată fi examinate în cadrul acestui control și, dacă este cazul, să facă obiectul unei trimeri preliminare în fața Curții (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 59 Cu toate acestea, o procedură de arbitraj precum cea vizată la articolul 26 din TCE se distinge de o procedură de arbitraj comercial. Astfel, în timp ce a doua își are originea în autonomia de voință a părților în cauză, prima rezultă dintr-un tratat prin care, conform articolului 26 alineatul (3) litera (a) din TCE, unele state membre consimt să înlăture din competența propriilor instanțe și, prin urmare, din sistemul de căi de atac jurisdicționale pe care articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE le impune să îl stabilească în domeniile reglementate de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 34) litigii care pot privi aplicarea sau interpretarea acestui drept. În aceste condiții, considerațiile enunțate la punctul anterior, referitoare la arbitrajul comercial, nu pot fi transpuse în cazul unei proceduri de arbitraj ca aceea vizată la articolul 26, alineatul (2) litera (c) din TCE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 55).
- 60 Ținând seama de ansamblul caracteristicilor tribunalului arbitral amintite la punctele 48-59 din prezenta hotărâre, este necesar să se considere că, dacă dispozițiile articolului 26 din TCE, care permit să se încredințeze unui astfel de tribunal soluționarea unui litigiu, s-ar putea aplica unui litigiu între un investitor dintr-un stat membru și un alt stat membru, aceasta ar implica faptul că, prin încheierea TCE, Uniunea și statele membre părți la acesta ar fi instituit un mecanism de soluționare a unui asemenea litigiu susceptibil să excludă ca acesta, chiar dacă acest litigiu privește

interpretarea sau aplicarea dreptului Uniunii, să fie soluționat într-un mod care să garanteze deplina eficacitate a acestui drept (a se vedea prin analogie Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 56).

- 61 Desigur, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un acord internațional care prevede crearea unei instanțe care are sarcina să interpreteze dispozițiile acestuia și ale cărei decizii sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii, inclusiv pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene, nu este, în principiu, incompatibil cu dreptul Uniunii. Astfel, competența Uniunii în domeniul relațiilor internaționale și capacitatea acesteia de a încheia acorduri internaționale implică în mod obligatoriu posibilitatea de a se supune deciziilor unei instanțe create sau desemnate în temeiul unor asemenea acorduri în ceea ce privește interpretarea și aplicarea dispozițiilor acestora, cu condiția ca autonomia Uniunii și a ordinii sale juridice să fie respectată (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 62 Cu toate acestea, exercitarea competenței Uniunii în materie internațională nu se poate extinde până la a permite să se prevadă într-un acord internațional o dispoziție potrivit căreia un litigiu între un investitor dintr-un stat membru și un alt stat membru privind dreptul Uniunii poate fi sustras din sistemul jurisdicțional al Uniunii într-un mod care să nu garanteze deplina eficacitate a acestui drept.
- 63 Astfel, o asemenea posibilitate ar fi, după cum a statuat Curtea în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 58), și așa cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 83 din concluzii, de natură să repună în discuție menținerea autonomiei și a caracterului propriu al dreptului instituit prin tratate, asigurată în special prin procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE.
- 64 Trebuie subliniat în această privință că, în pofida caracterului multilateral al acordului internațional din care face parte, o dispoziție precum articolul 26 din TCE urmărește să reglementeze, în realitate, relații bilaterale între două părți contractante, într-un mod similar cu dispoziția din tratatul bilateral de investiții în discuție în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 58).
- 65 Rezultă că, deși TCE poate impune statelor membre să respecte mecanismele arbitrale pe care le prevede în relațiile lor cu investitorii din state terțe care sunt de asemenea părți contractante la acest tratat cu privire la investițiile realizate de aceștia din urmă în aceste state membre, menținerea autonomiei și a caracterului propriu al dreptului Uniunii se opune ca TCE să poată impune aceleași obligații statelor membre între ele.
- 66 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se concluzioneze că articolul 26 alineatul (2) litera (c) din TCE trebuie interpretat în sensul că nu este aplicabil litigiilor dintre un stat membru și un investitor dintr-un alt stat membru în legătură cu o investiție realizată de acesta din urmă în primul stat membru.
- 67 În continuare, trebuie arătat că, în temeiul articolului 1 punctul 6 primul paragraf din TCE, noțiunea de „investiție” „înseamnă toate tipurile de bunuri deținute sau controlate direct sau indirect de un investitor” care cuprinde unul dintre elementele menționate la literele (a)-(f) ale acestei dispoziții. De altfel, articolul 1 punctul 6 al treilea paragraf din TCE precizează, printre altele, că termenul „investiție” „vizează orice investiție asociată cu o activitate economică în sectorul energetic”. Rezultă că primul paragraf al acestei dispoziții definește însăși noțiunea de „investiție”, în timp ce al treilea paragraf al dispoziției respective precizează că niciuna dintre investițiile care corespund definiției date la primul paragraf nu intră în domeniul de aplicare al TCE, acesta din urmă acoperind numai investițiile asociate unei activități economice în sectorul energetic.
- 68 Prin urmare, trebuie, într-o primă etapă, să se verifice dacă creanța rezultată dintr-un contract de furnizare de energie electrică intră sub incidența noțiunii de „investiție” prevăzută la articolul 1

punctul 6 primul paragraf din TCE, înainte de a verifica, în cazul unui răspuns afirmativ, într-o a doua etapă, dacă o astfel de investiție este asociată unei activități economice în sectorul energetic în sensul celui de al treilea paragraf al acestei dispoziții.

- 69 În ceea ce privește noțiunea de „investiție” prevăzută la articolul 1 punctul 6 primul paragraf din TCE, trebuie să se constate că această noțiune se caracterizează prin două condiții cumulative. În primul rând, trebuie să fie vorba despre un tip de bun deținut sau controlat direct sau indirect de un investitor și, în al doilea rând, acest activ trebuie să cuprindă cel puțin unul dintre elementele prevăzute la literele (a)-(f) ale acestei dispoziții.
- 70 În ceea ce privește prima condiție, trebuie să se constate că aceasta este îndeplinită în speță. Astfel, o creanță izvorâtă dintr-un contract de furnizare de energie electrică constituie un activ deținut direct de un investitor, fiind precizat că termenul „investitor”, definit la articolul 1 punctul 7 din TCE și utilizat printre altele la articolul 26 alineatul (1) din TCE, desemnează în special, în ceea ce privește o parte contractantă precum Ucraina, orice întreprindere organizată în conformitate cu legislația aplicabilă pe teritoriul acestei părți contractante. În consecință, Komstroy trebuie considerată un investitor care deține în mod direct un activ sub forma unei creanțe izvorâte dintr-un contract de furnizare de energie electrică. Trebuie precizat în această privință că faptul că Komstroy a dobândit creanța unei întreprinderi dintr-un stat terț la TCE nu poate repune în discuție statutul său de „investitor” în sensul TCE, din moment ce, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 138 din concluzii, o investiție poate, în temeiul chiar al articolului 1 punctul 7 din TCE, să fie constituită de un operator economic dintr-un stat terț la TCE.
- 71 În ceea ce privește a doua condiție, trebuie să se constate că o creanță izvorâtă dintr-un contract de furnizare de energie electrică ar putea *a priori* să intre atât sub incidența articolului 1 punctul 6 primul paragraf litera (c) din TCE, cât și a articolului 1 punctul 6 primul paragraf litera (f) din TCE.
- 72 În ceea ce privește, în primul rând, articolul 1 punctul 6 primul paragraf litera (f) din TCE, se circumscrie noțiunii de „investiție”, în sensul acestei dispoziții, „orice drept conferit [...] prin contract [...] pentru exercitarea unei activități economice în sectorul energetic”. Or, o creanță poate fi considerată un „drept conferit [...] prin contract”. Cu toate acestea, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 122 din concluzii, o creanță izvorâtă dintr-un simplu contract de vânzare de energie electrică nu poate fi considerată ca atare ca fiind conferită pentru exercitarea unei activități economice în sectorul energetic.
- 73 În ceea ce privește, în al doilea rând, articolul 1 punctul 6 primul paragraf litera (c) din TCE, această dispoziție precizează că noțiunea de „investiție” cuprinde „creanțele lichide sau drepturile la prestații în baza unui contract cu valoare economică asociat unei investiții”. Prin urmare, este necesar să se verifice dacă o creanță izvorâtă dintr-un contract de furnizare a energiei electrice poate fi asimilată unor astfel de creanțe.
- 74 În această privință, trebuie arătat, *primo*, că creanța în discuție în litigiul principal este lichidă întrucât rezultă din cererea de decizie preliminară că aceasta constituie o creanță într-un quantum în bani și că valoarea sa în numerar se ridică la 16 287 185,94 USD, așa cum s-a amintit la punctul 11 din prezenta hotărâre.
- 75 *Secundo*, această creanță își are originea într-un contract, și anume contractul de furnizare a energiei electrice încheiat între Moldtranelectro și Derimen, care are o valoare economică, dat fiind că această furnizare a fost consimțită în schimbul plății unei sume de bani.
- 76 Rămâne, așadar, să se stabilească, *tertio*, dacă creanța menționată își are originea într-un contract asociat unei investiții.
- 77 În această privință, niciun element din dosarul aflat la dispoziția Curții nu permite să se considere

că contractul de furnizare a energiei electrice încheiat între Moldtranselectro și Derimen este asociat unei oricare alte operațiuni, indiferent dacă aceasta constituie sau nu o investiție.

- 78 Astfel, raportul contractual dintre Moldtranselectro și Derimen privea numai furnizarea de energie electrică, această energie electrică fiind produsă de alți operatori ucraineni, care se limitau la a o vinde societății Derimen.
- 79 În acest cadru, trebuie să se considere că un simplu contract de furnizare este o operațiune comercială care nu poate constitui în sine o „investiție” în sensul articolului 1 punctul 6 din TCE, iar aceasta independent chiar de aspectul dacă un aport este necesar pentru ca o anumită operațiune să constituie o investiție.
- 80 Orice altă interpretare a acestei dispoziții ar echivala cu a lipsi de efect util distincția clară pe care TCE o face între comerț, guvernat de partea II din acest tratat, și investiții, care sunt reglementate de partea III a acestuia.
- 81 Or, o asemenea distincție reflectă obiectivul TCE, astfel cum rezultă acesta din preambulul său, care constă în „catalizarea creșterii economice prin măsuri de liberalizare a investițiilor și schimburilor în domeniul energiei”. Aceste două categorii de măsuri își găsesc ecou în structura acestui tratat care guvernează, pe de o parte, investițiile și, pe de altă parte, comerțul.
- 82 Trebuie subliniat în această privință că articolul 26 din TCE se aplică litigiilor referitoare la încălcări prezumate ale obligațiilor care decurg din partea III din acest tratat, referitoare la promovarea și la protecția investițiilor, iar nu în temeiul părții II a acestuia, care reglementează comerțul. Această distincție reflectă una dintre principalele rațiuni ale normelor de protecție specifice investitorilor străini, care constă în împerejurarea că operațiunile de investiții implică imobilizarea unor resurse în străinătate care nu pot fi în general repatriate cu ușurință în cazul unui litigiu.
- 83 În speță, niciun element adus la cunoștința Curții nu permite să se excludă că furnizarea de energie electrică întreprinderii Moldtranselectro ar fi putut fi reorientată de Derimen și propusă altor operatori, și aceasta cu atât mai mult cu cât, în orice caz, însăși producția acestei energii electrice depindea de comenzile pe care Moldtranselectro le efectua direct către Ukrenergo, în timp ce aceasta din urmă vindea respectiva energie electrică societății Energoalians, care o revindea societății Derimen. În aceste condiții, Derimen ar fi putut să întrerupă sau să reducă furnizarea de energie electrică întreprinderii Moldtranselectro fără ca aceasta să implice imobilizarea resurselor sale în Moldova.
- 84 Din moment ce creanța în discuție în litigiul principal nu constituie o „investiție” în sensul articolului 1 punctul 6 primul paragraf din TCE, nu este necesar să se verifice dacă este îndeplinită condiția prevăzută la al treilea paragraf al acestei dispoziții și menționată la punctele 67 și 68 din prezenta hotărâre.
- 85 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 1 punctul 6 din TCE și articolul 26 alineatul (1) din TCE trebuie interpretate în sensul că achiziționarea de către o întreprindere a unei părți contractante la acest tratat a unei creanțe rezultate dintr-un contract de furnizare a energiei electrice, care nu este asociată unei investiții, deținută de o întreprindere dintr-un stat terț la tratatul menționat față de o întreprindere publică a unei alte părți contractante la același tratat, nu constituie o „investiție” în sensul acestor dispoziții.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 86 Având în vedere răspunsul oferit la prima întrebare, nu trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

87 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 1 punctul 6 și articolul 26 alineatul (1) din Tratatul privind Carta energiei, semnat la Lisabona la 17 decembrie 1994, aprobat în numele Comunităților Europene prin Decizia 98/181/CE, CECO, Euratom a Consiliului și a Comisiei din 23 septembrie 1997, trebuie interpretate în sensul că achiziționarea de către o întreprindere a unei părți contractante la acest tratat a unei creanțe rezultate dintr-un contract de furnizare a energiei electrice, care nu este asociată unei investiții, deținută de o întreprindere dintr-un stat terț la tratatul menționat față de o întreprindere publică a unei alte părți contractante la același tratat, nu constituie o „investiție” în sensul acestor dispoziții.

Semnături

---

* Limba de procedură: franceza.